

KREDİ KARTI İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE KREDİ KARTI YOLUYLA YAPILAN HİLE TÜRLERİ VE CEZAI MÜEYYİDELER

Özgür ÖZKAN*
İrfan ÖZEN**

GİRİŞ

Tüm dünyada geçerli en büyük ödeme sistemleri içindeki kartlı ödeme sistemleri diğer bir adıyla “plastik para” dünya ekonomisi içinde önemli bir yere sahip olmuştur. Batı dünyasında yıllardır plastik para olarak adlandırılan kredi kartları ülkemizde de yaygın şekilde kullanılmaktadır. Birçok işyeri satışını kredi kartı, debit kart ve POS makineleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Kredi kartı kullanımını tüketici açısından da belirli bir süre sonra ödemesi avantajı sağlamaktadır. Bunun yanında tüketici üzerinde para taşıma riskinden de kurtulmaktadır. Satıcı ise kredi kartlı satışı bir pazarlama tekniği olarak kullanmaktadır. Özellikle taksitli kredi kartla alışveriş sağlayan işletmeler satış avantajı açısından öncelik kazanmaktadır. Aynı zamanda satıcı işletme taksitli satışta tahsilât riskini en aza indirmektedir.

Kredi kartı kullanımının yaygınlaşmasını Vergi İdaresi de istemektedir. Çünkü kredi kartıyla yapılan satışlar sonucunda ilgili mükellefin hâsılatı büyük ölçüde kavranılmaktadır. Yine son dönemde Gelir İdaresi Başkanlığı’nca kredi kartıyla yapılan işlemler ile KDV matrahları uygun olmayan mükelleflerden önce izahat istenilmekte izahatı yeterli görülmeyenler ise incelemeye tabi tutulmaktadır.

Hemen herkes harcamalarını kredi kartları ile yapmakta, banka kartları ile para yatırmakta, çekmekte, yatırım, havale gibi diğer bankacılık işlemlerini yapmaktadır. Sosyal yaşamın bir sonucu da bu kartların yasa dışı şekilde kullanımı da gündeme gelmekte ve mevzuatımıza girmektedir.

Konu ile ilgili olarak çeşitli kanunlarda hüküm bulunmaktadır. 5237

* Vergi Denetmeni Eski Banka Müfettişi, Muhasebe Finansman ABD.

** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Öğretim Üyesi

sayılı Türk Ceza Kanun'un Özel Hükümler Kitabının Üçüncü Kısımının “**Bilişim Alanında Suçlar**” başlıklı Onuncu Bölümünün 245. maddesinde “*banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması*” suçu düzenlenmiştir. Bu hüküm, Ceza Kanunu’na yeni eklenmiş olup, geçmişte suçun tasnifi ile ilgili olarak yaşanmış olan sorunları gidermeyi hedeflemektedir. Nitekim madde gerekçesinde, bu suçun aslında hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma ve sahtecilik suçlarının getiriliş amaçlarının (ratio legis’lerinin) tümünü içerdiğinden ve bu nedenle duraksamaları ve içtihat farklılıklarını önlemek amacıyla, bağımsız bir suç haline getirildiğinden söz edilmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nda da mükelleflerin vergi ziyanına sebebiyet verecek şekilde davranışta bulunmaları ile ilgili cezai müeyyideler bulunmaktadır. Kredi kartlarının Vergi İdaresini yanıltmak, vergi ziyanına sebebiyet vermek amacıyla hileli bir şekilde kullanılması durumunda hangi cezai müeyyidelerin söz konusu olduğu kanunun 359. maddesinde belirtilmiştir.

Bu çalışmamızda kredi kartları ile ilgili temel kavramlara değinildikten sonra kredi kartlarının Dünya’daki ve Türkiye’deki gelişimi açıklanacaktır. Hile tanımı yapılacak, kredi kartıyla yapılan satışlarda muhasebe hileleri, kredi kartıyla yapılan işlemler ile muhasebe açısından bu hilelerin cezai müeyyidelerini açıklamaya çalışılacaktır.

1. KREDİ KARTLARININ TARİHÇESİ:

1.1. Doğuşu ve Gelişimi:

Kredi kartı sistemi, alıcı ve satıcılar arasındaki mal ve hizmet ilişkilerinde, geçerli, güvenilir, hızlı ve etkin bir ödeme aracına duyulan gereksinimlerden kaynaklanmıştır. Söz konusu sistem temelde para ve çek gibi ödeme araçlarının büyük ölçüde riskli ve külfetli olması nedeniyle oluşmuş ve gelişmeye başlamıştır.

Para yerine kullanıldığından “plastik para” olarak da adlandırılan bu kartlar kullanım kolaylığından dolayı kişiler tarafından kolay benimsenen bir ödeme aracı olup, teknolojik gelişmelerin katkısıyla dünyada hızla yaygınlaşmıştır. Kredi kartı uygulaması ilk olarak Amerika Birleşik Devletle-

rinde (ABD) başlamıştır. 1950 yılında ABD’de Frank Mc Namara isimli bir avukat önemli bir müşterisini bir restorana yemeğe davet eder. Hesap geldiğinde yanında para olmadığını fark eder. Mc Namara hayatının en utanç verici anlarından birini yaşar ve davetlisi olan müşterisine mahcup olmamak için kartvizitinin arkasını imzalamak suretiyle yemek bedelini öder. Bunun üzerine insanlar böyle durumlarda yanında para olmaksızın ödeme yapabileceği bir ödeme aracı üzerine kafa yormaya başlar. Plastik bir kart ve kâğıt üzerine atılacak bir imza ile bunun mümkün olduğunu gören Mc Namara, Diners Club Kredi Kartını kurar. Öncelikle sadece ABD’de restoranlarda geçerli olan Diners Club kartı zaman içinde mal ve hizmet satan birçok müesseseye ve dünyaya yayılır. Sonraki tarihlerde bankalar da bu alanda faaliyet göstermeye başlamış, 1958 yılında Bank of America “Bank Americard” ve American Express Company “Amerikan Express” adları altında ilk uluslar arası kartları çıkarmışlardır.(Özkan, 2007, 54)

Avrupa’da kredi kartı sistemi, ABD’de olduğu gibi hızlı bir gelişme göstermemiş, Fransa’da 1960’lı yıllarda “Card Blanche” çıkarılmış, uygulama ise 1970’lerden sonra yaygınlaştırılmıştır. Kredi kartı öncülerinden Bank of America, 1965 yılında mavi/beyaz/altın sarısı renklerden oluşan “Bank Americard”ı çıkarmaları için diğer bankalara lisans vermeye başlamıştır.

16 Ağustos 1966’da California’da bir grup banka ICA (International Card Association) adı altında bir araya gelmişler ve 1969’da Master Charge adını kullanmaya başlayarak iç içe geçmiş iki yuvarlağı logo olarak benimsemişlerdir. Bugünkü MASTERCARD adına 1979 yılında geçilmiştir. MasterCard sisteminin Avrupa ve çevresindeki organizasyonu Europay International S.A.’dır. Eurocard International ve Eurocheque International’ın birleşmesiyle 1992 yılında kurulmuştur. Daha önce Eurocard ve MasterCard adı altında ayrı ayrı çıkartılan kredi kartları bugünkü uygulamada yaygın olarak MASTERCARD olarak tanınmaktadır.

Kredi kartı sisteminde meydana gelen uluslar arası büyüme sonucunda 1974 yılında International Bank Americard “IBANCO” kurulmuştur. Bank Americard’ın adı 1977 yılında VISA olarak değiştirilmiş daha sonra National Americard Incorporated “VISA USA” olmuş, IBANCO VISA ise “VISA INTERNATIONAL” a dönüşmüştür.

Uygulama 1977’den itibaren büyük bir gelişme göstererek hemen hemen dünyanın her yanına yayılmış kredi kartları sosyalist ülkelerde bile kullanılmaya başlamıştır.

1.2. Türkiye’deki Gelişimi:

Batıda önce tüketici kredisi uygulaması başlamış, daha sonra tüketici kredilerinin kolay verilmesi ve kullanılmasını sağlamak üzere kredi kartları ortaya çıkmıştır. Ülkemizde ise Batıdaki gelişmenin aksine, önce kredi kartları kullanılmaya başlanılmış, daha sonra tüketici kredileri çıkarılmıştır.

Türkiye’de kredi kartlarının ilk temsilcisi olan Koç Grubuna bağlı “Servis Turistik A.Ş.” ABD.’den yurtiçi kart çıkarma yetkisini almak suretiyle 1968 yılında “Diners Club” kredi kartlarını sunmaya başlamıştır.

Diners Club’tan sonra Türk Ekspres Havacılık ve Turizm Limited Şirketi “American Express” kartları ile piyasaya girmiştir. Söz konusu iki kart 1975 yılına değin rakipsiz olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. 1975 yılına gelindiğinde Interbank Grubuna bağlı olarak Eurocard, MasterCard ve Access kredi kartlarının piyasaya girdiği görülmektedir. Bu üçlü grubun mümessilliği daha sonra “Anadolu Kredi Kartları Turizm A.Ş.”ye devredilmiştir. (Eyyüp, 2000, 7)

Piyasada gördüğü ilgi ve getirdiği karlılık nedeniyle 1980’den başlayarak bankalar da kredi kartı uygulamasına geçmişlerdir. Gerek MasterCard/ Eurocard gerekse visa kredi kartlarının çok şubeli bankalar tarafından hem çıkarılması hem de anlaşmalı işyerlerinde kabul edilmesi sonucunda, kredi kartı sistemi ülkemizde hızlı bir gelişme göstermeye başlamıştır. (Pano, 1997)

1.3. Kredi Kartı İle Yapılan Satışların Tek Düzen Hesap Planındaki Yeri

Tek düzen hesap planının kullanımı ile ilgili olarak karışıklık yaratan konulardan biride, kredi kartlı satışların muhasebeleştirilmesinde yaşanmaktadır. Bu karışıklıklardan birisi POS hesabına geçen paranın hangi hesapta takip edileceği, bir diğeri de bankaya ödenen komisyon bedelinin kaydedileceği hesaptır.

Kredi kartlı satışların takibinde, hesaba geçen paranın takibi ile ilgili olarak 108 Diğer Hazır Değerler hesabı kullanılmalıdır. Her şeyden önce kredi kartı satışı ile POS hesabına geçen miktar, satışı yapan işletme için alacak olmaktan çıkmıştır. Bu meblağ işletme için her an kullanıma hazır bir değerdir. İstenildiği anda değer kaybına uğramadan kullanılması kuralda zedelenmemektedir. Zira satıcı firma bu parayı kullanmak istediğinde bankaya ödeyeceği komisyonu göz önünde bulundurarak, maliyet hesaplamasını buna göre yapmakta ve satışı yapılan mal bedelinde satıcı açısından eksilme olmamaktadır.

Kredi kartlı satışlarda sorunlu bir alanda ödenen komisyonun hangi hesapta takip edileceği hususudur. Zira kredi kartlı satış bir pazarlama tekniğidir. Bu sistemi kullanan işletmeler diğer işletmelere oranla, tüketiciler tarafından daha fazla tercih edilmektedir. Bu nedenlerden dolayı kredi kartlı satış neticesinde bankaya ödenen komisyon bedeli kanımızca, 760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri hesabında ya da işletmenin mali bünyesine uygun bir gider hesabında takip edilmelidir. Ayrıca bu şekilde komisyon bedelleri gelir tablosunda faaliyet kârı veya zararının oluşumunda dikkate alınabilecektir. (Gündüz, 2007)

Örnek: (A) işletmesi 01.05.2007 tarihinde, Samsun mağazasından 1.540,00 YTL nakit ve 2.000,00 YTL kredi kartı ile olmak üzere toplam 3.540,00 YTL mal satmıştır. Katma değer vergisi mal bedellerine dahildir. Satışlar aynı gün banka hesabına geçtiğinden 10 YTL komisyon ödenmiştir. Bu işlemin muhasebe kaydı şu şekilde olmalıdır. (Özkan, 2007, 55)

—————01.05.2007—————	
100 KASA HS.	1.540,00
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HS.	2.000,00
600 YURT İÇİ SATIŞLAR HS.	3.000,00
391 HESAPLANAN KDV HS.	540,00
—————/—————	

POS hesabına yatan 2.000,00 YTL için 10,00 YTL komisyon karşılığında aynı gün işletmenin banka hesabına geçtiğinden;

01.05.2007	
102 BANKALAR HS.	1.990,00
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİDERLERİ HS.	10,00
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HS.	2.000,00

2. HESAP VE MUHASEBE HİLESİNİN NEDENLERİ

Muhasebe denetimiyle ilgili bazı kaynaklarda ve uluslar arası denetim standartlarında muhasebe hilelerinin nedenleri, “işletme içi yolsuzlukları gizlemek, azınlıktaki ortaklara işletmenin durumunu kötü göstermek suretiyle daha az kâr dağıtmak, şirket hisseleri üzerinden borsada spekülasyon yapmak, kamusal yardımlardan daha çok yararlanmak, daha iyi koşullarda kredi temin etmek, işletmeden alacağı olanların alacaklarını kısmen veya tamamen ödememek, vergi kaçırmak” şeklinde belirtilmektedir. Türkçe sözlükte, hile, “çıkarmak amacıyla bir mala değersiz bir şey karıştırmak” şeklinde açıklanmıştır. Süte su katmak gibi... Buna göre hile, karşı tarafı aldatmak suretiyle maddi veya manevi bir yarar sağlamak için yapılan her türlü bilinçli davranış biçimidir. **Hile hatadan farklıdır.** Hilede bir şeyi olduğundan veya olması gerekenden farklı gösterme isteği olduğu halde, hata istem dışı olarak yapılır. Her iki halde de sonuç aynı olmakla birlikte, **hilede bilerek ve isteyerek sonucu önceden planlama söz konusu iken, hata dikkatsizlik, dalgınlık, konuya yeterince nüfuz edememek ve benzeri nedenlerle istem dışı olarak yapılır.** Bu nedenle hata ile hileyi birbirinden ayırmak oldukça güç bir iştir. Sağlıklı denetim yöntemleri geliştirmek suretiyle hata/hileden sakınmak, hata/hileyi bulmaktan daha kolaydır.

Muhasebe hataları; matematik hataları ve kayıt hataları şeklinde iki grupta incelenmektedir. **Matematik hataları;** toplama, çıkarma, çarpma gibi matematiksel işlemlerde ortaya çıkar. **Kayıt hataları ise,** rakam hataları, yanlış hesaba kayıt yapma, ters kayıt yapma, nakil hataları, unutma nedeniyle hiç kayda almama şeklinde olabileceği gibi, bilanço kalemlerinin değerlendirilmesinde ya da alacaklı ve borçlu hesapların birbiriyle mahsup edilmesi veya farklı amaç ve nitelikteki hesapları kullanma şeklinde de olabilir.

Muhasebe ve hesap hilesi yapmanın nedenlerinden birisi de yukarıda da belirtildiği gibi vergi kaçırma isteğidir. Söz konusu **hileli işlemler** genellikle vergi kaçırmak veya işletmelerden para/mal çalmak amacıyla yapılmaktadır. Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesinin (a) fıkrasında yer alan hesap ve muhasebe hilesi yasağı, vergi kaybına neden olacak nitelikteki fiillerin önlenmesi amaçlanmıştır. Ancak, söz konusu hileli işlemler vergi kaçırma kastı dışındaki nedenlerle de yapılabilir. Örneğin, zararlı bir işletmenin bankalardan kredi alabilmesi için bazı bilanço kalemlerinin olduğundan daha iyi gösterilmesi durumunda vergi kaçırma amacı yoktur. Burada kredi kurumunun aldatılması/yanıltılması söz konusudur. Şirket yöneticileri şirket ortaklarını aldatmak amacıyla gerek daha fazla prim elde etmek gerekse kötü giden işleri ortaklardan gizlemek amacıyla şirketi olduğundan fazla karlı gösterebilir. Böyle bir olayda da şirket ortaklarının aldatılması/yanıltılması söz konusudur. Hile bir suçtur ve söz konusu hileli fiilden zarar görenler suçu işleyenin cezalandırılmasını isteyebilir.

2.1. Muhasebe Hilesinin Tanımı Ve Unsurları

Vergi mevzuatımızda “hesap hilesi” ve “muhasebe hilesi” kavramları tanımlanmamıştır. Yargı kararlarında da bir tanıma rastlanmamıştır. “Hesap ve muhasebe hileleri, vergi matrahının azaltılması amacıyla, gerçek ilişki, işlem ve hesapların, defter kayıtları ve belgeler üzerinde yapılan kasıtlı hareketlerle gizlenmesi olarak tanımlanabilir. Hesap ve muhasebe hilelerini uygulamada birbirinden ayırmak oldukça güçtür.” (Kızılot, 3094) Hata ile hileyi ayırt etmenin güçlüğü gerekçesiyle özellikle vergi kaçırma amacıyla yapılan birtakım hileli işlemleri yapanlar elbette cezasız bırakılmaz. Bu tür suç sayılan işlemleri ayırt etme güçlüğüne rağmen, **kanunsuz suç olmaz** ilkesi uyarınca “**hesap ve muhasebe hilesi**” kavramının unsurları ortaya konmalı, Vergi Usul Kanunu'nda sahte belgede ve yanıltıcı belgede olduğu gibi hesap ve muhasebe hilesi kavramının da ceza hukuku ilkeleri de gözetilerek **kanuni tanımının yapılması ve bir genel tebliğ ile çerçevesi çizilmelidir**. Bize göre hesap ve muhasebe hilesinden söz edebilmek için şu unsurların varlığı aranmalıdır (Şeker, 2009, 65):

- İşlem birtakım muhasebe kayıtları kullanılarak gizlenmiş (karartma yapılmış) olmalı ve normal bir vergi incelemesi ile hileli işlem ortaya çıkartılamamalıdır. Gizleme veya karartmadan maksat, suç sayılan işlemin birbirini izleyen birkaç muhasebe kaydı yapılarak, gerçek işlemin gizlenmesi veya karartılmasına yönelik işlemlerin yapılmasıdır.

- İşlem muhasebe ilke ve kurallarına (muhasebe standartlarına) açıkça aykırı olmalıdır. Yorumu gerektirecek konulardan olmamalıdır. Muhasebe işlemlerinin karışık veya düzensiz olması, hesap mutabakatlarının yapılmaması muhasebe hilesine gerekçe olmamalıdır.

- İşlem vergi yasaları ile diğer yasal veya idari düzenlemelere açıkça aykırı olmalıdır.

- İşlemin sonucundan mükellef veya işletmeyi yönetenler dolaylı veya dolaysız şekilde maddi veya manevi bir çıkar sağlamalı veya ilerde böyle bir beklentileri bulunmalıdır. Sonuç doğurmayan işlemler hata olarak değerlendirilmelidir.

- Hileli işlem tutar itibariyle mali tabloları önemli derecede etkilemelidir. Mali tabloları önemli ölçüde etkilemeyen olay ve işlemler hata kapsamında değerlendirilmelidir.

- Matematik hata niteliğindeki işlemler sıklıkla yapılmış olmakla birlikte, yapılan hatalar genel itibariyle hazine aleyhine sonuç doğurmalıdır. Örneğin, takdim tehir şeklindeki hatalarda geliri veya gideri etkileyen rakamlar özellikle geliri azaltıcı gideri artırıcı şekilde sonuç doğurmuş olmalıdır.

- Kurallara aykırı olarak yapılan bir işlem daha sonraki dönemlerde muhasebe kurallarına göre düzeltilmeyip, söz konusu işlem açıklanamayan bir takım karmaşık işlemlerle gizlenmeye çalışılmış ise yapılan ilk işlemin bilinçli ve sistematik şekilde yapıldığı kabul edilmelidir. Örneğin, **fatura düzenlenmesi gereken bir gelirin önce gelir hesabına yazılmayıp avans hesabına yazılması, izleyen yılda/yıllarda avansın ilgisine iade edilmemesine rağmen iade edilmiş gibi kayıt yapılması** veya söz konusu meblağın doğrudan özkaynaklar hesabına veya ortaklardan alacak hesabına veya şahsi hesaba kaydedilmiş olması, ilk yapılan işlemin basit bir muhasebe hatası niteliğinde olmadığı olasılığını kuvvetlendirir.

- Kayda alınan bir işlemin hatalı veya yersiz yapıldığı gerekçesiyle

özellikle aynı gün içinde **muhasebe kurallarına göre düzeltilmesi veya ters kayıtla iptal edilmiş olması** (VUK md. 217), gizleme veya yanıltma amacı taşımayacağı için ilk işlem doğru olsa dahi, sonra yapılan düzeltme veya iptal işlemi **muhasebe hilesi olarak değerlendirilemez.**(Şeker, 2009, 66)

- Yüksek tutarda geçmiş yıllar zararı olan ancak devreden KDV'si bulunmayan bir mükellefin düzenlediği **faturadaki KDV'yi hesaplanan KDV hesabı yerine hâsılat olarak kaydetmesi basit bir muhasebe hatası olarak görülebilirse de**, böyle bir işlem sıklıkla yapılmış ise, işlemin muhasebe hilesi çerçevesinde yapıldığı söylenebilir. Bu tür bir işlem sonunda hem KDV ödenmeyecek, hem de zamanaşımına uğraması muhtemel geçmiş yıllar zararı değerlendirilmiş ve üçüncü kişilere karşı işletmenin mali tabloları olduğundan daha iyi gösterilecektir. Bilinçli olarak yapılan bu tür bir işlemin basit bir inceleme ile ortaya çıkarılabileceği ileri sürülerek muhasebe hilesi kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği de söylenebilecektir.

- Sık rastlanan konulardan birisi de **kasada olmayan paranın kasa hesabında varmış gibi gösterilmesidir.** Bu tür işlemlere sıklıkla başvurulmuş olması elbette üçüncü kişileri yanıltmaya yönelik söz konusu fiili suç olmaktan çıkarmaz.

- Bilgisayar teknolojisinin gelişimi ve muhasebe alanında çok geniş bir şekilde kullanılması, bazı muhasebe hatalarının yapılmasını zorlaştırırken yeni muhasebe hilelerinin ortaya çıkmasına da kolaylık sağlamaktadır. Örneğin, özel bir yazılım yapılmadıkça, toplama yapma, aktarma gibi geleneksel muhasebe hatalarının bilgisayarlı muhasebede yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte **özel yazılımlar sayesinde yapılacak muhasebe hilelerinin ortaya çıkarılması daha güç olabilir. Özel bilgisayar yazılımından kaynaklanan muhasebe hatalarında suçun kasta dayandığını ileri sürmek daha kolaydır.**

- Yapılan muhasebe uygulaması mali tabloların dip notlarında belirtilmiş ise, hileden söz edilemez. Örneğin, amortisman ayrılmadığı veya genel oranın altında oran uygulandığı mali tablo dipnotlarında belirtilmiş ise, bilançonun güzelleştirildiği gerekçesiyle hesap veya muhasebe hilesi yapıldığı ileri sürülemez. Amortisman oranının düşük veya yüksek uygulan-

mış olması hesap veya muhasebe hilesi sayılmamakla birlikte, amortisman tablosunda oranın normal oran olarak yazılmasına rağmen amortisman giderinin kasten yüksek gösterilmesi hesap hilesi olarak değerlendirilmelidir. Keza, yapılan işlemde üçüncü kişileri aldatma veya yanıltma isteği vardır.

- Mal veya hizmet satışı nedeniyle müşteriden alınan paranın gelir hesaplarına yazılması gerekirken **fatura düzenlenmediği için alınan avanslar hesabında gösterilmesi, yapılan işlemin kolaylıkla tespit edilebilir olması nedeniyle muhasebe hilesi sayılamaz.** Yine düzenlenmiş olan bir faturanın defterlere hiç kaydedilmemesi hesap veya muhasebe hilesi olarak değerlendirilemez. Düzenlenmiş olan faturanın deftere kaydedilmediğinin tespiti son derece kolay, olup olayda aldatma unsuru yoktur.

- **Cari döneme ait bir gelirin gelecek yıllara ait gelir olarak veya gelecek döneme ait bir giderin cari dönem gideri olarak kayıtlara alınmış olması,** söz konusu işlemlerin basit bir inceleme ile ortaya çıkarılması mümkün olduğundan muhasebe hilesi olarak değerlendirilmemesi gerekir. Keza, mükellefin söz konusu geliri gizlemek kastı olsaydı izleyen yılda veya dönemde de beyan ya da kayıt dışı tutabilirdi.

- **İlgili hesap döneminde kayda alınmayan vergiye tabi bir gelir unsurunun daha sonraki bir dönemde gelir hesabına alınması halinde,** hesap dönemi kaydırılmış ve vergi zıyayı doğmuş olmakla birlikte, olayda mükellefin açık ve nihai vergi kaçırma kastı bulunduğu söylenemeyeceğinden, söz konusu işlem muhasebe hilesi olarak değil genel hükümlere göre değerlendirilmelidir.

Vergi ziyana neden olmamakla birlikte, gerçekte olmayan bir varlığın bilançoda varmış gibi gösterilmesi veya **yabancı kaynaklar hesabında gösterilmesi gereken bir borcun özkaynaklar arasında gösterilmesi,** her ne kadar bu tür işlemler basit bir inceleme ile ortaya çıkarılabilecek nitelikte de olsa, kredi veren ve sonucundan zarar gören bir banka yönünden bu tür işlemler muhasebe hilesi olarak değerlendirilebilir.

Daha önce de belirtildiği gibi hangi tür işlemlerin hesap ve muhasebe hilesi sayılacağı konusunda görüş birliği yoktur. Esasen bu konuda fazla görüşe de rastlanmamıştır. Sahte belge kullanılması, amortismanına tabi tutulacak bir kıymetin doğrudan gider yazılması, mal veya hizmet bedeli tahsil edildiği halde fatura düzenlenmemesi, karşılıkların hatalı uygulan-

ması... gibi işlemler muhasebe hilesi kapsamında değerlendirilmemeli ve vergi kaçırma kastına bağlı her türlü işlemi muhasebe hilesi sayma yanlışlığına düşülmemeli, **muhasebe hilesi suçunun özel nitelikte bir suç olduğu** unutulmamalıdır.(Resmi Gazete, 1998, 23417 mükerrer)

3. KREDİ KARTI HİLELERİ

3.1. İşletmeler Tarafından Yapılan Kredi Kartı Hileleri

Son yıllarda kredi kartı kullanımının yaygınlaşmasıyla kredi kartıyla yapılan işlemlerin sayısı artmaktadır. Söz konusu işlemlerin sayısının artmasıyla vergisel anlamda da bazen sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığı da kredi kartıyla yapılan işlemleri düzenli olarak takip ederek mükelleflerin KDV matrahıyla uyumlu olmayanları incelemeye sevk etmektedir. İnceleme esnasında mükelleflerin karşılaşılabileceği durumları ve çözüm önerilerimizi aşağıda açıklamaya çalışacağız.

3.1.1. Pos Cihazından Yapılan İşlem İle KDV Matrahı Arasındaki Uyumsuzluğun Sebepleri

POS cihazıyla yapılan işlemler ile KDV matrahı arasındaki farkın uyumsuzluğunun kaynakları farklı olabilmektedir. Bunlardan bir tanesi geçmiş aylarda yapılan taksitli satışların tahsilâtı olabilir. İkinci olarak ödevlinin özel matrah şekline tabi olması nedeniyle kredi kartı ile yapılan işlem ile ödevlinin KDV matrahı farklılık gösterebilir. Bu tür sektörlere kuyumculuk sektörünü örnek verebiliriz. Kredi kartıyla yapılan işlem ile KDV matrahı arasındaki uyumsuzluğun nedenleri arasında bedelin işletme tarafından tahsil edilip ancak sadece belirli bir yüzdesine fatura kesilmesi gereken işlerde kredi kartıyla yapılan işlemler ile KDV matrahı arasındaki uyumsuzluk olabilmektedir. Bu tür işletmeler havayolu taşımacılığı yapan firmaların acenteliğini yapan işletmeler örnek verilebilir. Yine kredi kartıyla yapılan işlem ile KDV matrahı arasındaki uyumsuzluğun nedenlerinden bir tanesi de POS cihazının nakit çekim amacıyla işletme sahibinin kendisi, yakınları ve üçüncü şahıslar tarafından kullanılması sonucunda oluşabilmektedir. Yine kredi kartıyla yapılan işlemler ile KDV matrahı arasındaki farklılığın nedeni ise mükelleflerin kredi kartlı yapılan mal teslimi ve hiz-

met ifasına fatura ve benzeri belgelerin düzenlenmemesinden kaynaklanabilmektedir. Bu tür durumlar ise mükellefler açısından inceleme esnasında tarihiyat sebebi olabilmektedir. Aşağıda mükelleflerin incelemeler sırasında kredi kartıyla yapılan işlemler ile KDV matrahı arasındaki uyumsuzluğu sebepleri arasında gösterilen nakit çekimi maksadıyla kişinin kendisinin, akrabasının veya üçüncü şahıslar tarafından kullanılması işlemini ve kredi kartıyla yapılan satışlara belge düzenlenmemesi olayını vergi incelemesinde yapılması gerekenler yönünden yargı kararları ışığında anlatmaya çalışacağız.

3.1.2. Mükelleflerin Kendi Ve Akrabasının Kredi Kartıyla Nakit Çekim Yapılması Halinde Yapılacak İşlemler

Mükellefler bazen finansman sıkıntısına düşebilmektedir. Bu finansman sıkıntısını aşabilmek maksadıyla POS cihazını amacı dışında kullanarak kendisinin, akrabasının veya üçüncü bir şahsın kredi kartını kullanmak suretiyle mal teslimi yapılmadığı halde ilgili kişiye mal teslimi yapılmış gibi göstererek, işletmesine finansman temin etmek amacıyla kullanabilmektedirler. Bu işleme başvurulmasının nedeni de ticari kredi kullanımının finansman maliyetinin yüksek olması ve bürokratik işlemlerinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu işlemde, işletme sahibi işyerindeki POS cihazından kendi kartını geçmek suretiyle bankaya belirli bir komisyon ödeyerek kısa vadeli olarak borçlanmış olmaktadır. Bu borcun maliyeti ise sadece banka tarafından analıştırmaya bağlı olarak değişen oranlarda kesilen komisyon oranıdır. Vergi incelemesi esnasında ise bu tür durumlarla karşılaşılması halinde olayın gerçek mahiyeti araştırılıp çekilen miktar ve çekilen kişilerin işletme ile ilişkisine göre farklı durumlar olabilmektedir.

Eğer mükelleflerin kendisi ve akrabalarının kendi POS cihazlarından sahip oldukları kredi kartlarını kullanarak çekilen nakit tutarının işletmenin kapasitesine göre farklı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Birinci durum işletmenin elde ettiği hâsılatı göre makul sayılabilsen tutarda çekişler borç olarak kabul edilerek herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Söz konusu karar verilirken işletmenin emtia alış tutarı, satışlardan elde edilen hâsılat tutarının ne kadar kısmının nakit ne kadar kısmının ileri tarihli olduğunun bilanço hesapları incelenerek karar verilmesi gerek-

mektedir. Örneğin işletme satın aldığı emtiayı nakit olarak alırken sattığı emtiayı vadeli olarak satması halinde; peşin alıp vadeli satması halinde geçen süredeki finansman amacıyla kullanılmış olabilir.

Yine işletmenin cirouyla işletme sahibinin POS cihazından yaptığı nakit çıkışlarının cirouyla uyumlu olması gerekmektedir. Örneğin işletmenin cirousu 300.000 YTL iken işletme sahibinin kendi kartlarını kullanarak çekmiş olduğu tutar 600.000 YTL ise bu tür durumlarda kişinin çekilen nakit ihtiyacını hangi amaçla kullandığını araştırmak gerekir. Çünkü kişinin kendi kartıyla yapmış olduğu çekim tutarlarını belgesiz emtia alışında da kullanılması ihtimali göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kredi kartının işletme sahibince nakit kullanımına ilişkin verilen Mahkeme Kararı aşağıdaki gibidir.

“Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesi’nce gereği görüldü:

Davacı şirket adına kredi kartı ile yaptığı satışların bir kısmını yasal defterlerine hâsılat olarak kaydetmediği iddiasıyla yapılan tarhiyata karşı açılan davada, vergi mahkemesince cezalı vergi aslına yönelik davanın reddine, özel usulsüzlük cezasının ise kaldırılmasına karar verilmiştir. Vergi Dairesi Müdürlüğü’nce temyiz dilekçesinde özel usulsüzlük cezasına ilişkin olarak ileri sürülen iddialar mahkeme kararının dayandığı gerekçeler karşısında yerinde ve kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 3. maddesinde, vergilendirmede, vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyetinin esas olduğu, vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyetinin yemin hariç her türlü delille ispatlanabileceği belirtilmiştir. Aynı Kanun’un 30. maddesinde öngörülen re’sen vergi tarhi ile ulaşılmak istenen amaç ise, ödenmesi gereken vergilerin gerçek veya gerçeğe en yakın hali ile tespit edilmesidir. Yine aynı Kanun’un 134. maddesine göre vergi incelemesinden maksat, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır. Türk vergi sisteminde ise gerçek ve safi gelirin vergilendirilmesi esastır. Olayda, davacı kurumun POS cihazı kullanarak kredi kartı ile yaptığı satışları hâsılat olarak defterlerine kaydetmediği iddiasıyla tarhiyat yapılmıştır. Davacı, söz konusu kredi kartı kullanımlarının büyük bölümünün satışlara ilişkin olmadığını, nakit ihtiyacını karşılamak amacıyla annesi, babası, kendisi ve kardeşinin kre-

di kartlarını kullandığını ileri sürerek dava açmıştır. Vergi Mahkemesince, inceleme aşamasında öne sürülmeyen bu hususun, dava aşamasında tarhiyata dayanak teşkil eden inceleme yönteminden hareketle doğruluğunun tespit olanağı bulunmadığı gerekçesiyle bu iddia kabul edilmeyerek cezalı vergi aslına yönelik dava reddedilmiştir. Ancak, davacı kurumun kredi kartı ile yaptığı satışların büyük bir bölümünün şirket ortağının annesi, babası, kardeşi gibi çok yakın akrabalarına yapılmış olması, Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesinde belirtildiği üzere, ekonomik ve ticari icaplara uygun görülmemektedir. Söz konusu kişilere ilişkin kredi kartı kullanımlarının satış olarak kabul edilmesi mutad olmadığından, davacı kurumun defter ve belgeleri ile dosyadaki belgeler incelenerek bu kişilerin kullandığı kredi kartı işlemlerine ait miktarların matrah farkından tenzil edilmesi gerekmektedir. Yine matrah farkı bulunması halinde ise, hâsılatın tamamı kazanç olarak nitelendirilemeyeceğinden inceleme elemanınca hiç dikkate alınmayan ve davacı tarafından % 30 olduğu ileri sürülen mal maliyeti dikkate alınarak bir karar verilmesi gerekmektedir. Bu durumda, davacının ekonomik ve ticari icaplara uygun görülen bu iddiaları dikkate alınmadan cezalı vergi aslına yönelik davayı reddeden mahkeme kararında isabet görülmemiştir. Açıklanan nedenlerle, davacı temyiz isteminin kabulüyle, belirtilen hususlar araştırılarak yeniden bir karar verilmek üzere Ankara 2. Vergi Mahkemesi'nin 07.12.2004 günlü ve E. 2004/601, K. 2004/1010 sayılı Kararı'nın bozulmasına oyçokluğuyla, davalı İdare temyiz isteminin reddine oybirliğiyle 11.10.2005 gününde karar verildi.”

Ayrıca konuya ilişkin olarak verilen bir Özelge'nin özeti aşağıdaki gibidir.

“Gerçekte; kredi kartlarının üye işyerlerindeki POS/imprinter cihazlarında kullanımı sonucu düzenlenen ve üzerinde “...tutarında mal veya hizmeti teslim aldım” ibaresinin yer aldığı satış belgelerinin (slip-alışveriş belgesi) kredi kartı hamilleri tarafından imzalanması, üye işyerlerinde bu belgelerde yazılı tutar kadar malın teslim edildiğini veya hizmetin ifa edildiğini gösterdiğinden Katma Değer Vergisi Yasası'nın 1. maddesi uyarınca yapılan teslimin ve hizmetin katma değer vergisine tabi tutulması gerekmektedir. Buna karşılık eğer üye işyeri veya yerleri tarafından satış belgelerinde gözüken durumun aksi, yani kredi kartlarının herhangi bir mal

veya hizmet teslimi veya ifası olmadan üye işyerlerine veya kredi kartı hamillerine nakit temin etmek amacıyla işyerlerindeki POS/imprinter cihazlarının kullanıldığı ileri sürülüyorsa bu iddianın işlemi gerçekleştirenlerce kanıtlanması zorunludur. Ayrıca; yukarıda belirtilen düzenlemelerle yasaklanmış bir durum olan kredi kartlarının üye işyerlerindeki POS/imprinter cihazlarında asıl amacı dışında üye işyerine veya kredi kartı hamillerine nakit temini amacıyla kullanıldığı ispat edilmesi durumunda ise bu işlemin üye işyerince sunulan bir “finans sağlama hizmeti” olarak değerlendirilerek, bu hizmetin genel oranda katma değer vergisine tabi tutulması gerekmektedir. Yukarıdaki değerlendirme ve yönlendirme, vergi idaresine intikal eden bir durum nedeniyle yapılan açıklamalardan alınmıştır. (Ankara Defterdarlığı: B.07.4.DEF.0.06.14/32003 sayılı özeldesesi.)

3.1.3. Mükelleflerin Üçüncü Şahısların Kredi Kartıyla Nakit Çekim Yapılması Halinde Yapılacak İşlemler

Mükelleflerin işletmede bulunan POS cihazlarını kullanarak üçüncü şahısların kredi kartlarından mal teslimi yapılmaksızın yapılan nakit çekişlerinde ise ön kabul olarak işletmeden emtia satışı olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca *“Vergilendirmede vergiyi doğuran olayın gerçek mahiyeti esastır.”* hükmüne yer verilmiştir. Yine aynı madde de *“İktisadi, ticari ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde ispat külfeti bunu iddia eden tarafa aittir.”* hükmüne yer vermiştir. Bu madde doğrultusunda işletmeden üçüncü şahısların kredi kartını kullanarak nakit çektiğini iddia eden mükellefin bunu ispatlaması gerekmektedir.

3.1.4. Pos Cihazıyla Yapılan Satışlara Belge Düzenlenmemesi Halinde Yapılacak İşlemler

Vergi incelemelerinde POS cihazıyla yapılan satışlara mükelleflerin belge düzenlemedikleri tespit edilerek gerekli tarhiyatlar önerilmektedir. Vergi incelemelerinde POS cihazıyla yapılan satışlara belge düzenlenmemesine ilişkin olarak yapılacak işlemlerde iki durum söz konusu olmaktadır. Birinci durum belgesiz yapılan satışlarının maliyetinin olduğu varsayımını

kabul ederek tarhiyat yapmak. İkinci durum ise söz konusu farkın belgesiz satış olarak dikkate alınması durumudur.

3.2. Şahıslar Tarafından Yapılan Kredi Kartı Hileleri

Bilindiği gibi, tarihin çok eski dönemlerinden beri para insanlar tarafından bilinmekte ve kullanılmaktadır. Fakat hızla globalleşen dünyada, alışveriş hayatında paranın yerini zamanla kredi kartları almıştır. Her geçen gün daha geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşan kredi kartları, kart kullanıcılarına birçok kolaylık sağlamasına rağmen çeşitli sıkıntılar da yaşatmaktadır. Çünkü alışveriş sırasındaki ödemelerde kredi kartlarının tercih edilmesinin yaygınlaşmasıyla birlikte, bu kartların değişik yöntemlerle dolandırıcılık amacıyla kullanımı da artmıştır. Bugün için, kredi kartı dolandırıcılığında kullanılan 10 temel yöntemden bahsedilmektedir. Dolandırıcıların, genellikle çalıntı kartlar ile posta yoluyla gönderilen kartları ele geçirerek eylemlerini gerçekleştirdiğini saptanmış ve en tehlikeli dolandırıcılık türü olarak da mağazalardan, “kredi kartlarının kopyalanması” gösterilmiştir. Bu yöntemde, karttaki bilgiler gerçek olduğundan, dolandırıcılığın ispatı da mümkün olmamaktadır.(Şentürk, 2009, 1)

Kredi kartlarının kopyalanmasında uygulanan yöntemler şu şekildedir: (Şentürk, 2009, 2-4)

1- Kayıp ve çalıntı kartlar: Dolandırıcılar, kimlik ve imza kontrolü yapılmayan iş yerlerindeki alışverişlerde kayıp ya da çalıntı kartları kullanıyorlar. Bunu engellemek için kredi kartı kaybolan kişinin en kısa sürede bankasına bildirim yapması gerekiyor.

2- Ele geçmeyen kartlar: Kredi kartının müşteriye, posta ya da kargo yoluyla ulaştırılırken çalınarak kullanılması. Bu dolandırıcılık, sahte kimlik belgeleriyle banka şubesinden kart alınarak da yapılabilir.

3- Boş plastik: Kredi kartı boyutundaki boş plastik plakalara gerçek kredi kartlarına ait numaralar basılıyor. Müşteri sanki alışveriş yapmış gibi, bu kart imprinter cihazından geçirilerek satış belgesi düzenleniyor. Sonra bu para bankadan tahsil edilmek suretiyle dolandırıcılık gerçekleştiriliyor. Bu dolandırıcılıkta işyerlerinin de parmağı bulunuyor.

4- Değiştirilmiş kart: Dolandırıcının kendisine ait ya da bir şekilde ele geçirdiği kredi kartındaki numara, ütüleme yöntemiyle yok ediliyor ve

yerine yeni ve başkasına ait bir numara basılmak suretiyle dolandırıcılık yapılıyor.

5- Sahte kartlar: Sahte para gibi önce sahte kredi kartı basılıyor. Dolandırıcılık, kartın arkasında bulunan manyetik şeride, encoder (kodlayıcı) adı verilen bir cihazla gerçek kredi kartı bilgilerinin kodlanması suretiyle gerçekleştiriliyor.

6- Manyetik şerit sahteciliği: Dolandırıcı, kendisine ait kredi kartının arkasındaki manyetik şerit bilgilerini siliyor ve encoder cihazıyla başkasına ait bilgileri yüklüyor. Dünyada birçok ülkede ve Türkiye’de birçok şehirde kopyalanmış manyetik şeritli banka kredi kartı ile alışveriş olayına rastlanmıştır. Manyetik şeritli banka kartlarının kopyalanması Manyetik kredi kartlarının arkasında manyetik şerit vardır. Bu manyetik şerit ses kasetlerindeki manyetik bantla aynı özelliktedir. Manyetik karttaki manyetik bilgiler ses kasetlerinde olduğu gibi kolayca kopyalanabilirler. Manyetik kredi kartlarının manyetik şeridine bilgiler kodlanarak girilmiştir. Bilgiler manyetik şeritte 2,8 mm genişliğinde 3 ince bölgeye (track:iz) yerleştirilir. Manyetik kredi kartlarındaki kart sahibine ve karta ait kodlanmış bilgi kart okuyucu ile okunup kopyalanabilir. Manyetik kredi kartlarındaki bilgiler skimmer (çok kere wedge olarak bilinir) denilen cihazla elde edilebilir.

7- Kart kopyalama: Kredi kartı POS cihazından geçirildiğinde cihaz, kredi kartının manyetik şeridindeki bilgileri okuyup depolayabilir. Kopyalama işlemi gizlice ve kısa sürede yapılmakta ve kart sahibi bunu fark edememektedir. Sonra bu bilgiler, üretilen sahte bir kartın manyetik şeridine aktarılmaktadır. Bu kopyalama işleminde gerektiğinde bazı bilgiler örneğin kart sahibinin ismi değiştirilerek sahte karta kodlanarak yerleştirilmektedir. (Bilişim Suçları Çalışma Grubu Raporu)

8- ATM dolandırıcılığı: Dolandırıcı, bankaya gelen müşteriden önce ATM’nin kart giriş haznesine bir cisim yerleştiriyor. Sonra gelen müşterinin kartı ATM cihazında kalınca, dolandırıcı, yardım etmek bahanesiyle şifreyi öğreniyor. Müşterinin bankadan ayrılmasından sonra da kartı ATM cihazından çıkarıp kullanıyor.

9- İnternette mal siparişi: Dolandırıcı, internette şirket ve kişilerin güvenlik şifrelerini aşarak, kart numaraları ve özlük bilgilerini çalıyor ve bu bilgilerle sipariş veriyor.

10- Hesap yönlendirme: Kart sahibinin kimlik bilgileri, kredi kart bilgileri öğrenilerek bankaya telefonla veya başvuru formuyla müracaat ediliyor. Eldeki bilgilerle kartın adresi değiştiriliyor ve bir süre sonra kaybolma bahanesiyle yeni adrese yeni kart isteniyor. Gelen kartın arkasına imza atan dolandırıcı kartı kullanmaya başlıyor.

Yukarıda sayılanlar gibi kredi kartları kullanılarak pek çok tipte suç işlenebilmektedir. Bunlara ilave olarak sayılabilecek kredi kartı ile yapılan dolandırıcılık çeşitleri aşağıdaki gibidir. (Koç, 2009, 1)

— Sahte kimlik ve belgelerle kredi kartı almak suretiyle nakit para çekmek veya harcama yaparak dolandırıcılık.

— Sahte kimlik ve belgelerle müracaat edip Kredi Kartı Üye İşyeri Sözleşmesi imzalamak suretiyle sözde harcama veya satış yapılmış gibi hayali belgeler tanzim etmek suretiyle dolandırıcılık.

— Posta ve telefonla yapılan mal siparişi ile dolandırıcılık; bu olaylarda kart hamili fiziksel olarak satıcı ile yüz yüze gelmemektedir. Dolandırıcı şahıs başkalarına ait geçerli bir kart numarasını vermek suretiyle önceden belirlenen adreslere mal gönderilmesini sağlayarak yapılan dolandırıcılıktır.

Hukuken dikkat edilmesi gereken husus sanığa isnat edilecek eylemlerin Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak tanımlanmış olması gerekir: TCK'da yer almayan bir eylemin suç teşkil ettiğine yönelik karar verilmesi halinde "suçta ve cezada kanunilik" ilkesine aykırı davranılmış olunacaktır. Anayasa'nın 38. Maddesi ve TCK'nın 2. maddesi, suçta ve ceza kanunilik olması gerektiğini vurgulamaktadır. Yine CMK'nın 223. maddesinin 2-a fıkrasına göre, fiilin kanunda suç olarak tanımlanmaması halinde mahkemelerce beraat kararı verilmesi bir zorunluluktur. (Koç, 2009, 1)

Bir kredi kartı şifresinin phishing eylemi ile elde edildiği söz konusu ediliyorsa bunun nasıl, nerede ve ne şekilde yapıldığı belirlenebildiği takdirde dolandırıcılıktan ceza verilebilir ama phishing'in olmadığı durumlarda sanığa dolandırıcılık suçundan ceza verilmesi mümkün değildir. Çünkü örneğin kredi kart numaraları internette para karşılığı temin edilebilmektedir. (Koç, 2009, 1)

Nitelikli dolandırıcılık eyleminin temeli, 157. madde metnidir. Bu maddede, dolandırıcılık eyleminin gerçekleşmesi için eylemin bir kişiye

yönelik olması, bu kişinin iradesini yanıltacak hileli hareketlerde bulunulması gerekir. Phishing eylemi bu şartları taşımaktadır. Teknik ve hukuki açıdan “phishing” kelimesi “Password Harvesting Fishing” cümlesinden türetilen ve İngilizce bir kelime olan Phishing, password ve fishing kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Phishing, İngilizce “Balık tutma” anlamına gelen “Fishing” sözcüğünün ‘f’ harfinin yerine ‘ph’ harflerinin yer değiştirilmesiyle ortaya çıkmış bir kelimedir. Türkçede tam karşılığı olmamakla beraber “oltayla balık yakalamak” şeklinde çevrilebilir. En kısa tanımı ile phishing, internet üzerinden ürün/hizmet alımı, hisse senedi alım satımı veya bankacılık gibi işlemlerin giderek yaygınlaşması ile yapılan online dolandırıcılıktır. Bir başka deyişle, şifre avcılığı anlamında kullanılan bir yöntemdir. Spam göndericileri tarafından uygulanan bir yöntem olan Phishing tekniğinde; kullanıcıya gönderilen elektronik posta ile bilgilerini güncellemesi istenmekte ve posta içinde hazırlanmış kutulara ya da tıklanınca açılan gerçek görünümlü sahte sitedeki kutulara kullanıcı adı ve şifre gibi bilgilerini girmesi beklenmektedir.(Şentürk, 2009, 1)

Garanti Bankasının 2000 yılının ilk aylarında 3900 kişi üzerinde yaptıkları ankette; tüketicilerin % 50’sinin internette hiç alışveriş yapmadığı ve % 37’sinin alışveriş yapmama nedeni olarak kredi kartına güvenmemeyi sebep olarak gösterdikleri tespit edilmiştir.(Baki, 2000, 8)

Günümüzde internet kullanıcılarının %80 gibi bir kısmının artık olmazsa olmazlarından olan e-posta, internet bankacılığı, e-alışveriş gibi birçok kullanım alanları kötü niyetli internet kullanıcıları tarafından istismar edilmektedir. Bu istismarın yöntemlerinden biride ‘phishing’dir. 300 kişiyle yüz yüze yapılan anketlerde, phishing’e karşı nasıl korunacağı konusunda hiçbir fikre sahip olmadığını söyleyenlerin oranı ise yüzde 45.8’dir. (Koç, 2009, 2)

Phishing, iyi niyetli olmayan kişiler tarafından yapılan sosyal bir mühendislik saldırısıdır. Kredi ya da banka (debit/ATM) kartı numaraları ve CVV2 numaraları, bunlara ait şifreler ve parolalar, hesap numaraları, internet bankacılığına girişte kullanılan kullanıcı kodu ve şifreleri, kredi kartı detayı, özel kişisel bilgileri dolandırıcılıkla ele geçirme amacıyla gerçekleştirilir.(Karaaslan, 2009, 35)

Phishing yönteminde köklü bankaların kimliğinin kullanmasının yanında mağazalar veya e-ticaret kurumlarının ve İnternet servis sağlayıcıların kimliklerinin de kullanılması söz konusudur. Tüketicilere, güvenilir kaynaklardan geliyormuş izlenimi verilmiş bilgi güncelleme talebi vb. içeren e-postalar gönderilir. Bu e-postalarda genellikle cevap için e-postanın içindeki linkin (Web sayfası için kısa yol) tıklanarak gerekli siteye geçilebileceği belirtilmektedir. Bazen email çok eksiksiz gözükür ve içerik olarak orijinal kaynaktan alınmış izlenimi uyandırır. Ancak, verilen talimat uygulandığında gidilen site dolandırıcılar tarafında hazırlanmış ve gerçeğini taklit eden sahte bir web sayfası olmaktadır. Olaydan habersiz olan kurban sanki her zaman işlem yaptığı sitedeymiş gibi tüm hesap ve giriş şifrelerini bu sitedeki alanlara girer. Bu sahte sitede hemen kaydedilerek o anda elde edilen bilgiler mahiyetine göre daha sonra çeşitli dolandırıcılık faaliyetlerinde kullanılabilir. (Koç, 2009, 2)

Her an posta kutumuza gelebilecek ve bir anlık dikkatsizlik sonucu maddi ve/veya manevi büyük zarar verebilecek dolandırıcılık faaliyetlerinden korunmak için bazı hususlara çok dikkat edilmesi gerekiyor. Şifre girişi yapılan sunucunun da güvenli olması çok önemlidir: kullanılan web sayfasının adres satırı <http://> yerine <https://> ile başlamalıdır. Banka hesapları ve ekstrelerin düzenli kontrol edilmesi ve şüpheli görülen durumlarda ya da böyle bir e-posta alındığında derhal banka bilgilendirmeli ve ardından TCK'nun dolandırıcılık hükümlerine göre savcılığa dilekçe ile başvurulmalıdır. Burada hem mağdura hem savcıya hem de güvenlik güçlerine düşen görev hayati önemdeki birkaç delilin en kısa zamanda toplanmasını sağlamaktır. (Koç, 2009, 2)

Bankacılık hesaplarına yetkisiz giriş yaparak kar elde etmek isteyen 3. kişiler internet kullanıcılarına ilk bakışta herhangi bir bankadan gönderildiği düşünülen e-postalar göndererek interaktif bankacılık hesaplarında güncelleme ve/veya güvenlik ayarlarını yapmalarını istemekte ve e-posta gönderisinde bankanın internet adresine benzeyen fakat farklılıkları bulunan bir link vererek buradan sisteme giriş yapabilecekleri belirtilmektedir. Bu e-posta iletisini alan kullanıcılar istenilen güncellemeleri yapmak üzere belirtilen adrese tıklarlar ve karsılarına ilgili banka sayfasına çok benzeyen bir sayfa geldiğinden herhangi bir şüpheye düşmeden istenilen bütün bilgileri verirler ve bu bilgiler 3. şahıslara anında aktarılmış olur. (Şentürk, 2)

Örneğin, size e-posta olarak gelen maili tıkladığı zaman açılan sayfa Akbank'ın internet sayfasına çok benzeyen bir sayfa olmaktadır. Sistemde bir arıza olduğunu bu sebeple şifre bilgilerinizi yeniden girmenizi istiyor. Eğer durumun sahteliğinin farkına varamazsanız bilgileriniz girdiğiniz anda otomatik olarak size ait kişisel bilgiler karşı tarafın eline geçmiş oluyor. Bu bilgileri eline geçiren kişi, bu sayede sizin gerçek hesaplarınıza ulaşım üzerinde tasarruflarda bulunabiliyor. (Şentürk, 2)

İnternetin bu şekilde bir dolandırıcılık için kullanılması sebebiyle ne yazık ki binlerce kullanıcı mağdur olmuştur. En çok A.B.D, Çin ve Kore'de gerçekleşen phishing saldırıları neticesinde bu ülkelerdeki kullanıcılar büyük maddi kayıplara uğramıştır. (Şentürk, 2)

Phishing yöntemi ile yapılan dolandırıcılık eylemi 5237 Sayılı TCK ile koruma altına alınmıştır. TCK'nın "Nitelikli Dolandırıcılık" suçlarını düzenlediği 158. maddesinde konu şu şekilde düzenlenmiştir: "Madde 158-(1)" Dolandırıcılık suçunun, bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi hâlinde, iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur. (Ek cümle: 29/06/2005-5377 S.K./19.mad) Ancak, (e), (f) ve (j) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı üç yıldan, adlî para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz." (Şentürk, 2)

Kanundaki düzenlemeden de anlaşıldığı gibi kanun koyucu bilişim yolu ile işlenen dolandırıcılık suçunu ağır yaptırım altına almıştır. Bu kapsamda değerlendirilecek olan Phishing yöntemi ile yapılan dolandırıcılık eylemleri de böylelikle ağır yaptırıma tabi tutulmuştur. Ancak, işlenen suç oranlarına bakıldığında bu yaptırımların yeterli olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle internet kullanıcılarının çok daha dikkatli olması gerekmektedir. (Şentürk, 2)

Phishing suçunun tam tanımı maalesef hem eski yasamızda hem de yeni yasamızda tam olarak bulunmamaktadır. Bu sebeple ancak yorum yoluyla bir sonuca varılabilse de Ceza Hukukunda yorum ancak çok dar bir şekilde yapılabilirdi için bu suçun bilişim suçu olarak değerlendirilmesi zordur. Sahte epostalar ile işlenen bu gibi suçlarda korunan hukuki menfaat kişilerin malvarlığı haklarıdır. Olayda mağdur müşteridir. Çünkü malvarlığında azalma meydana gelen kişi, hile ve desiseye maruz kalan kişi müşteridir. (Koç, 2009, 3)

İstanbul Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğü görevlilerince yapılan çalışmalarda yıllara göre bilişim suçları ve şüpheli sayısı aşağıdaki gibi olduğu tespit edilmiştir. (Bilişim suçları ve adli bilişim, 2008)

Olay Türü	2006		2007		2008	
	Olay	Şüpheli	Olay	Şüpheli	Olay	Şüpheli
Kredi Kartı Sahteciliği ve Dolandırıcılığı	310	468	594	907	830	991
Banka Dolandırıcılığı	723	1.398	642	1.187	1.177	2.114
Bilişim Suçları ve Dolandırıcılığı	178	283	416	764	560	842
Diğer	7	60	91	134	157	416
Toplam	1.218	2.209	1.743	2.992	2.724	4.363

Kaynak: Bilişim Suçları ve Adli Bilişim, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,

<http://www.sec88.com/2008Raporu/107-114.pdf>, 21 Kasım 2009, s:114.

Dünya, phishing eylemine hazırlıksız yakalandığından dolayı bunu açıkça suç olarak düzenleyen bir yasa maddesi yok. Ancak ABD’de “The Anti-Phishing Act” olarak adlandırılan ve Senatör Patrick Leahy tarafından sunulan yasa tasarısı ile ülkede büyük finansal kayıplara yol açan sahte elektronik posta eylemleri ve bilişim suçları önlenmek isteniyor. Bu suç karşısında diğer ülkelerin genel eğilimi de ceza yasalarındaki bilişim suçlarını düzenleyen hükümlerden faydalanmak yönündedir. (Koç, 2009, 3)

Amerika’nın Chicago eyaletinde bulunan St. Xavier Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Prof. William Kresse ve Chicago Polis Departmanının ortaklaşa bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma 2000-2006 yılları arasında hırsızlık davalarında yaklaşık olarak 30.000 kişi üzerinde yapılmıştır. Bu davalar arasından rastgele 1.322 dava seçilmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde; kimlik bilgileri çalınan kişilerin uğramış oldukları kredi kartı yolsuzluklarında %60 oranında bu hırsızlık işine karışanların bu hırsızlığa maruz kalanların yakınları ve tanıdıkları olan kişiler tarafından bu suçların işlendiği görülmüştür. Ayrıca % 5 gibi bir oranla bilgisayar veya internet yoluyla bu hırsızlık olayına maruz kaldıkları görülmüştür. (Identity Thieves Often Lurk Close to Home, New Study Finds)

3.3. Kredi kartı hilelerine karşı TCK'nın 245. Maddesi hükmü

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanımı ile ilgili özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle bir kimseye ait bu nitelikteki kartların haksız kullanımı ile menfaat temin edilmesinin hırsızlığı mı, dolandırıcılığı mı, bilişim suçunu mu yoksa güveni kötüye kullanmayı mı oluşturduğu konusunda ihtilaflar yaşanmaktadır. Bir kimsenin kartının rızası dışında alınması hırsızlık suçuyla uyuştugu gibi, bu kart ile alışveriş yapılması bankanın vasıta kullanılması suretiyle dolandırıcılık, ATM'lerden para çekilmesi bilişim suçu ile örtüşmektedir. (Akın, 2005, 24)

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 11.04.2000 tarih ve 2000/6-62-72 sayılı Kararı ile "Bir kimsenin haksız olarak ele geçirdiği banka kartını kullanarak ATM'lerden para çekmesi fiilinin Türk Ceza Kanunu'nun 493/2. maddesinde yer alan suçu (hırsızlık) değil, 525/b-2. maddesinde düzenlenen bilgileri otomatik işleme tabi tutulmuş bir sistemi kullanarak failin kendisi veya başkası lehine hukuka aykırı yarar sağlaması suçunu oluşturduğuna" hükmetmiştir. Ancak bu Kurulun üç üyesi, kart kullanmanın teknolojik bir bilgi gerektirmeyen basit bir işlem olduğu gerekçesi ile söz konusu fiilin hırsızlık suçunu oluşturduğu yönünde görüş belirterek karara katılmamıştır. (Akın, 2005, 24)

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin çeşitli tarihlerde verdiği kararlarda, "bir kimsenin hukuka aykırı yollarla elde ettiği kredi kartını kullanarak çeşitli mağazalarda harcamalar yapması eyleminin bankayı vasıta kullanmak suretiyle dolandırıcılığı (TCK md. 504/3), kart bilgilerini kopyalamak suretiyle (sahte kart yaparak) para çekme eyleminin ise bilişim suçunu oluşturduğuna, haksız ele geçirilmiş kart ile hem para çekilip hem de alışveriş yapılması halinde ise her iki suçun işlenmiş olduğuna" hükmetmiştir. Yine aynı Daire 09.09.2002 tarih ve 6143/9759 sayılı Kararı'nda, "sanığın müşterinin odasında bulunan cüzdanından şifresiyle birlikte banka kartını alarak ATM'lerden para çekmesi eyleminin, TCK'nın 491/3 (hırsızlık) ve 525/b-2. maddelerinde uyan suçları oluşturduğu" sonucuna varmıştır. (Akın, 2005, 24)

Yukarıdaki paragraflardan da anlaşıldığı üzere Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatlarına göre, suçun işleniş şekillerine göre banka ve kredi kartlarının

haksız yollarla kullanımı, bilişim suçu, hırsızlık veya dolandırıcılığı oluşturabilir ve bazen aynı olayda iki suç birden işlenmiş olabilir. (Akın, 2005, 25)

Banka ve kredi kartlarının haksız kullanımını tek bir hüküm çatısı altında toplamak isteyen yasa koyucu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 245. maddesi hükmünü getirmiştir. TCK m.245 bugüne kadar en çok değişiklik geçiren hükümlerden biridir. 29.06.2005 tarih ve 5377 sayılı Kanun ile hükme 2 ve 4.fıkralar; 06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun ile de 5.fıkra eklenmiştir. Böylece iki fıkra olarak kaleme alınan hüküm beş fıkraya yükselmiştir. Söz konusu değişikliklerde uygulamada ortaya çıkan sorunların etkili olduğu düşünülmektedir. Yakından incelendiğinde hükümde üç ayrı suçun düzenlendiği söylenebilir (Özbek, 2007, 1021)

1- Gerçek bir banka veya kredi kartını kötüye kullanmak.

2- Sahte banka veya kredi kartı üretmek, satmak, devretmek, satın almak veya kabul etmek.

3- Sahte bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlamak.

Yukarıda sayılan üç ayrı suç ile ilgili uygulanacak olan yaptırımlar aşağıdaki gibidir.

1- Gerçek bir banka veya kredi kartını kötüye kullanmak suretiyle işlenen suçlardaki yaptırım şöyledir: (Özbek, 2007, 1044-1045)

Bu suçun cezası 3 yıldan 6 yıla kadar hapis ve 5 bin güne kadar adli para cezasıdır. Öte yandan TCK m.246'ya göre "Bu bölümde yer alan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur." Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri TCK m.60'da düzenlenmektedir. TCK m.60'a göre "(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir.

(2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazarın daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

(4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır.” Görüldüğü üzere TCK m.60 tüzel kişiler hakkında iki güvenlik tedbiri öngörmektedir: 1- İzin iptali. 2- Müsadere

Bu suç bakımından görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesi’dir (5235 sayılı Kanun m.11). Öte yandan C.savcısı şahsi cezasızlık sebebinin gerçekleşmesi durumunda takdir yetkisi çerçevesinde şüpheli hakkında kamu davası açmayabilir (CMK m.171).

2. Sahte banka veya kredi kartı üretmek, satmak, devretmek, satın almak veya kabul etmek: (Özbek, 2007, 1052)

Bu suçun cezası üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıdır. Öte yandan faile belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma yaptırımı da uygulanır (m.53/1, 2). Tüzel kişiler hakkında uygulama alanı bulacak güvenlik tedbirleri için

yukarıdaki açıklamalara bakılmalıdır. Yetkili mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir (5235 sayılı Kanun m.11).

3. Sahte bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlamak: (Özbek, 2007, 1052)

Bu suçun cezası dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıdır. Tüzel kişiler bakımından yukarıdaki açıklamalara bakılmalıdır. Yetkili mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir (5235 sayılı Kanun m.11). TCK m.245/4’un uygulama alanı bulunduğu hallerde savcı CMK m.171 gereği kamu davası açmayabilir.

Hüküm, “**Bilişim Alanında Suçlar**” başlıklı Onuncu Bölümde düzenlendiğinden kanun koyucu bu suçu özel bir bilişim suçu olarak kabul etmiştir. Nitekim Yargıtay’ın eğilimi de bu yöndedir. (Engin Akın)

245. madde hükmünün birinci ve ikinci bentlerinde birbirinden farklı iki suça yer verilmiştir. Birinci bentte hakiki bir banka veya kredi kartının ele geçirilerek kullanılması suçu düzenlenmiştir. Suçun oluşumu için ilk olarak kartın, sahibinin veya kendisine verilmesi gereken kişinin rızası dışında kullanılması gerekir. Bu nedenle bir kimsenin para çekmesi için kendisine verilmiş karttan para çektikten sonra bunu sahibine vermeme ve kendisine alması halinde duruma göre zimmet veya güveni kötüye

kullanma suçu oluşur. İkinci şart ise kartın kullanımını sonucu failin kendisine veya başkasına (burada “**başkası**” ifadesinden kasıt, kartın sahibi ve elinde bulundurması gereken kişi dışındakilerdir.) yarar sağlanmasıdır. Bir kimsenin elde ettiği kartı kullanması ve ancak hesapta para olmadığı için herhangi bir fayda elde edememesi halinde bu suçtan sorumlu tutulamaz, ancak kartı elde ediş şekli ayrı bir suçu oluşturduğu takdirde bundan hüküm giyer. Hükümde sadece kartı haksız olarak kullananın yarar sağlanması şartının olmasına rağmen asıl kart sahibinin de zarara uğraması şartına yer verilmemiş olmasından, suçun oluşumu için mutlaka kart sahibinin zarara uğraması şartının olmadığı sonucu çıkmaktadır. Örneğin bir kimsenin kartını kullanarak başkasının hesabına girilmesi ve bu hesaptan para çekilmesi halinde kart sahibinin herhangi bir zarara uğraması söz konusu değildir. Kartın kullanılması suretiyle elde edilen yarar da kart sahibinin veya üçüncü kişinin herhangi bir zarara uğramaması halinde de suçun oluşup oluşmadığı ise tartışmalıdır. Bir kimsenin kartının ele geçirilip bu kart ile belli fonlara yatırım yapıp daha sonra bu fonlardan elde edilen kazancın çekilmesi ve ancak hesapta bulunan asıl paraya dokunulmaması halinde kart sahibi veya üçüncü kişi zarara uğramamakta ve ancak kartın sahibinin rızası dışında kullanılması suretiyle bir yarar sağlanmaktadır. Burada her ne kadar zarar söz konusu olmasa da, madde metninde zarar şartı aranmadığından suç gerçekleşmiş sayılır. (Akin, 2005, 25)

Hükümde “**Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse**” ifadesi kullanıldığından banka veya kredi kartının elde ediliş şekli farklı bir suçun oluşumuna neden olursa fail ayrıca bu suçtan dolayı hüküm giyer. Örneğin banka kartı çalınmak suretiyle elde edildikten sonra bu kart kullanılarak menfaat elde edilirse, hem hırsızlık suçu hem de banka veya kredi kârlarının kötüye kullanılması suçu işlenmiş olur. Aynı şekilde kart gasp yoluyla elde edilmiş olursa fail aynı zamanda gasptan sorumlu tutulur. (Akin, 2005, 25)

İkinci bentte yer alan hükümde ise sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan banka veya kredi kartının kullanılması suretiyle yarar sağlanması suçu düzenlenmiştir. Bunun birinci bentteki hükümden farkı asıl kart elde edilmeksizin bu kartın sahtesinin oluşturulması veya kart üzerinde sahtecilik yapılmasıdır. Hâlbuki birinci bent hükmünde herhangi

bir şekilde ele geçirilen sahil kartın kullanımı söz konusudur. İşte bu nedenle kanun koyucu ikinci bentte yer alan suçun cezasını daha ağır olarak düzenlemiştir. Ayrıca eylemin daha ağır bir suç oluşturması halinde bu suça mahsus cezanın verileceğini belirtmiştir. (Akin, 2005, 25)

Madde hükmünde yer alan suçun faili herkes olabilir ve suç özel kast ile işlenebilir. Bu nedenle taksirle işlenmesi mümkün değildir. Failin kartı sahibinin veya elinde bulunduran kimsenin rızası dışında kullanıldığını bilmesi ve bu suretle kendisine veya başkasına yarar sağlaması amacının bulunması gerekir. Fail sahibinin rızası dışında kullandığı karttan kendisine veya başkasına yarar sağlamak amacını gütmüyor ise suç oluşmaz. Örneğin ertesini gün borç ödemesi olduğunu bildiği arkadaşının banka kartını alarak para çekip, parayı asıl sahibine vermesi halinde kartı kullanan kişi, rıza dışında kullanmış olmakla beraber kendisine veya başkasına yarar sağlamak amacını gütmeyi için suç oluşmaz, burada vekâletsiz iş görme vardır. (Akin, 2005, 26)

245. maddenin 1. bendine aykırılığın cezası, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve adli para cezası, 2. bendine aykırılığın cezası ise dört yıldan yedi yıla kadar hapis şeklinde düzenlenmiştir. Yargıtay'ın yerleşik kararlarına göre banka veya kredi kartı ile para çekilmesi bilişim suçunu (TCK md. 525/b) oluşturduğundan faile bir yıldan beş yıla kadar hapis ve ağır para cezası, bunlarla alış veriş yapılması ise bankanın vasıta olarak kullanılması suretiyle nitelikli dolandırıcılığı (TCK md. 504) oluşturduğundan iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağlanan haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilmekte, kart ile hem para çekilip hem de alışveriş yapılması halinde TCK'nın 525/b ve 504. maddelerdeki cezalar içtima edilmektedir. Bu nedenle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte suçun cezası genel olarak ağırlaşmış olacaktır. Ancak bu arada 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158. maddesi ile nitelikli dolandırıcılığın cezasının iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası olarak düzenlendiğini gözden kaçırmamak gerekir. (Akin, 2005, 26)

4. KREDİ KARTI HİLELERİ İLE MÜCADELE YOLLARI

4.1. Kredi Kartı Hilelerini Engelleme Yöntemleri

Kredi kartı dolandırıcılığının önlenmesi, başvuru aşamasında olası suiistimal ve dolandırıcılık ihtimallerinin tespiti ve gerekli önlemlerin alınması, işlemler sırasında olası suiistimal ve dolandırıcılıkların tespiti (limit dışı hareketlerin kontrolü, profil belirleme ve profil dışı hareketlerin kontrolü) ve işlemler sonrası yapılacak analizlerle engelleme olarak üç aşamada incelenebilir. Bunlar özetle aşağıdaki gibidir: (Şentürk, 5)

1. Başvuru Sırasında Engelleme: Kredi kartı dolandırıcılığının önlenmesi için, kredi kartı verilirken ilk aşama olan, müşteri hakkında yeterli bilginin toplanması gerekiyor. Kredi kartı yolsuzluğunun sadece Türkiye çapında olmadığı ve bir anlamda globalleştiği düşünülürse, başvuru esnasındaki suiistimal ve dolandırıcılığın engellenebilmesi için yurt içindeki kuruluşların sunmuş oldukları verilerin yanında yurt dışı kuruluşlarla da paylaşımı yoluna gidilmesi ve etkin bir kontrol ve iletişim sistemi kurulması gerekliliği ortaya çıkıyor. Halen kullanılan mevcut sistemler ile kabaca isim, adres, doğum tarihi gibi bilgiler üzerinden arama yaptırabiliyorlar. Bilinçli veya bilinçsiz olarak bilgilerin yanlış girilmesi durumunda, müşteri bilgileri veri tabanında olmasına rağmen yokmuş gibi gözüküyor ve bu da bankaların yanlış değerlendirme yapmasına neden oluyor. Kredi kartı suiistimal ve dolandırıcılığının engellenmenin en kolay olduğu an başvuru aşamasında etkin bir tarama, eşleştirme ve ilişkilendirme yapabilecek alt yapının oluşturulması, suiistimal ve dolandırıcılıkların tespitini büyük oranda mümkün kılıyor. Ayrıca, kredi kartının doğru kişiye ulaşıp ulaşmadığının kontrol edilmesi ve güvenilir ulaşım yollarının oluşturulması da işlemler gerçekleşmeden olası suiistimal ve dolandırıcılıkların engellenmesini sağlıyor.

2. Suiistimal ve Dolandırıcılığın İşlemler Sırasında Tespit Edilmesi: Çalıntı, kopyalama gibi üçüncü şahıslar tarafından yapılan suiistimal ve dolandırıcılıkların engellenmesi, ancak işlemler sırasında gerekli denetimlerin yapılması ve işlemler gerçekleştikten sonra yapılacak ana-

lizlerle mümkün oluyor. Suiistimal ve dolandırıcılıkların engellenebilmesi için bankanın müşterisini çok iyi tanması bir zorunluluk haline geliyor. Bunun için başvuru esnasında ve başvuru sonrası müşteri profilinin sürekli olarak gözden geçirilmesi, müşterinin yapmış olduğu harcamaların limitlerinin tespit edilmesi, genelde ne tarz harcamalarda kredi kartı kullandığı, nerelerde harcama yaptığı gibi müşteri profilinin içine giren özelliklerin belirlenmesi büyük önem taşıyor. Harcamaların müşteri profili dışında gerçekleşmesi durumunda ise onay öncesi mutabakat sağlanması ve harcamalar üzerinde işlemler sonrası da analizler yapılması suiistimal ve dolandırıcılıkları önleyebiliyor. Çalıntı kart veya kart kopyalama, kişisel bilgilerin çalınması gibi yollarla yapılan suiistimal ve dolandırıcılıkların engellenmesi ancak bu sayede mümkün olabiliyor. Bunun için bankaların etkin bir kontrol sistemi kurması gerekiyor.

3. İşlemler Sonrası Analizlerle Suiistimal ve Dolandırıcılığın Engellenmesi: Bunun için işlemlerin günlük olarak kontrol edilmesi, şüpheli görülen hallerde gerekli analizlerin yapılması ve önlemlerin alınması gerekiyor. Erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, etkin iletişim ağı ve kontrol sistemlerinin tesisi de büyük yarar sağlar.

BDDK yapmış olduğu açıklamada Mayıs 2008 itibariyle Türkiye’de 1 milyon 564 bin POS cihazı yer aldığını, bu cihazların ortalama maliyetinin 250 dolar olduğunu, toplam maliyetin ise yaklaşık 380 milyon doları bulunduğunu belirtmiştir. Toplam kredi kartı sayısı da 39 milyon 622 bin. 2007 yılında POS makinesi kullananlara ilişkin 718 bin 304 işyerinin kimlik bilgisi kaydı bulunuyor.

Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı, denetimlerinde bazı mükelleflerin kredi kartlarını mal ve hizmet alışverişi dışındaki amaçlar içinde kullandığı tespit edildiği, idarenin yalnızca mal ve hizmet alışverişinin yapılması amacıyla verilen POS cihazlarının, bu amaç dışında kullanıldığının tespit edilmesi halinde uygunsuz işlem yapanların vergi ve cezalardan dolayı ekonomik sıkıntılara düşeceği uyarısında bulundu.

Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu (BDDK), POS cihazı kullanılan işletmelerde kredi kartı kullanımını yeniden düzenledi. Hazırlanan tebliğe göre bankalar dolandırıcılık, hile gibi her türlü suiistimalin

önüne geçmek için önleyici tedbir alacak. Bu durumu hem bireysel hem de kurumsal müşterisinin hesap hareketlerinde günlük ani artışları izleyerek tespit edecek. Özellikle, bakkal, market, akaryakıt istasyonu, büfe, mağaza gibi işletmelerde alışveriş yapmadan nakit para çekilmesini önlemek için ek tedbir alacak. Gerekliğinde üye işyerinin Pos cihazını iptal etme yoluna gidecek. (Yılmaz, 2009, 2-3)

4.2. Kredi Kartı Kullanıcıları Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler (Başkaya ve Dokurer, 2009, 37)

1. Öncelikle sahip olduğunuz kredi kartını alır almaz şifresini değiştiriniz.

2. Değiştirdiğiniz şifre aritmetik olarak artan veya aynı sayılardan oluşan rakamlar yerine kendinizin kolayca tahmin edileceği bir numara olmalıdır.

3. Kart şifrenizi cüzdanınızda veya kart üzerinde herhangi bir yere kesinlikle yazmayınız.

4. Kart şifrenizi üzerindeki kart numarasını kesinlikle kimseye söylemeyiniz ve göstermeyiniz. Aksi halde kredi kartı bilgilerinizin başka yerlerde başka insanlar tarafından alışverişlerde kullanılması muhtemeldir.

5. Alışveriş yaparken kredi kartınızı POS cihazından farklı bir cihaza okutturup okuturulmadığına dikkat ediniz, şüphelendiğiniz durumlarda hemen en yakın polis birimine haber veriniz.

6. Bankadan yaptığınız alışverişleri gösteren hesap cetvelini dikkatlice kontrol ediniz. Yapmadığınız alışverişlerde bankaya müracaat ederek olayı bildirin ve bu paranın hesabınızdan düşülmesine müsaade etmeyiniz.

7. İnternet üzerinden sıkça alışveriş yapıyorsanız bankadan gönderilen hesap cetvelini dikkatlice kontrol ediniz, sizin kredi kartı bilgilerinizi verdiğiniz sayfa yöneticileri tarafından bu bilgileriniz başka alışverişlerde kullanılabilir.

8. İnternet ortamında alışveriş yaparken bu sitelerin güvenli olduğundan emin olunuz. İnternet üzerinden abone yapan ve hizmet veren sayfalardan çok yüksek bir güvenlik sistemi olmadan kesinlikle alışveriş yapmayınız.

9. Tüccar antlaşmanızın şartlarına uymanız gerekmektedir. Pek çok

ticaret antlaşması kredi kartı sahiplerinden alınmış imzalı orijinal yetkilendirme temin etmenizi gerektirir. Bu imzalı belge, müşterinizin sizin ücretlerinizi zora sokması halinde size destek olacaktır.

10. Yapılması gereken en doğru uygulama kredi kartı numaralarını şifrelemektir.

Bu uygulama, PCI kılavuz ilkeleri kapsamında zorunlu bir şarttır.

11. Özellikle CNP işlemleri kullanıyorsanız, tekrarlanan ödeme süresini bir yıldan

uzun olmayacak şekilde sınırlayın. (OWAPS Türkiye, E-Ticaret Ödemesi Yapma, 2009, 4)

12. Antlaşma sona erdiği anda kredi kartı bilgilerini silin.

13. Bankacılık ve bu tür finans işlemlerini internet üzerinden yaparken bankanın gerekli güvenlik yazılımlarını kullanıp kullanmadığına dikkat ediniz güvenlik yazılımı kullanmayan sitelerden alışveriş yapmayınız ve bankacılık işlemlerini kullanmayınız.

14. İnternet ve telefon bankacılığı sistemlerini kullanırken telefon konuşmanızın dinlenebileceği ortamları kesinlikle kullanmayınız. Şüphelendiğiniz bir durum karşısında hemen banka yetkilileri ve polisle irtibat kurarak gerekli kontrolleri yaptırınız.

5. SONUÇ

Günümüzde üzerinde kredi kartı bulundurması gereken, gerekmeyen, taşıdığı kredi kartının asgari tutarını ödeyecek gücü olan, olmayan kısacası ilgili ilgisiz birçok kişi banka kartı ve özellikle kredi kartı kullanması, ekonomik sıkıntı içerisinde bulunan bir kesim için bir tür cankurtaran sayılan bu tür kartların kullanımının artması suç işleme eğiliminde olanlar için yeni ve karlı bir kazanç kapısı olarak görülmektedir. Kullanımı ile beraber suça konu olma sayısı da artan bu kartlar ile islenen suç türlerine her gün bir yenisi eklenmektedir.

Kredi kartlarının sahiplerinin bu kartı kullanımlarında yeterli dikkat ve özeni göstermemeleri bu kartların kötü niyetli kişilerin ellerine geçmesine ve mağduriyetlere yol açmaktadır. Özellikle yapılan alışveriş veya alınan hizmetten sonunda bedelini ödemek için kredi kartının ilgili kişilere ibrazından sonra bu kartın bir cihazdan geçirilerek şifre bandının okunup

bir kopyasının alınması ve başka bos kartlara bu kartın bilgilerinin aktarılması suretiyle oluşturulan sahte kartların kullanılarak haksız menfaat elde edilmesi günümüzde en çok karşılaşılan yöntemdir. Kredi kartı hilelerinde başvurulan pek çok yöntem bulunmaktadır.

Kredi kartı hilelerine başvuran kişiler için gerek VUK’nda gerekse TCK’da cezai müeyyideler bulunmaktadır. VUK’nda bulunan hükümlere makalemizde ayrıntılı olarak yer verilmiştir. TCK’nın birinci ve ikinci bentlerinde ise birbirinden farklı iki suça yer verilmiştir. Birinci bentte hakiki bir banka veya kredi kartının ele geçirilerek kullanılması suçu düzenlenmiştir. Suçun oluşumu için ilk olarak kartın, sahibinin veya kendisine verilmesi gereken kişinin rızası dışında kullanılması gerekir. İkinci bentte yer alan hükümde ise sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan banka veya kredi kartının kullanılması suretiyle yarar sağlanması suçu düzenlenmiştir. 245. maddenin 1. bendine aykırılığın cezası, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve adli para cezası, 2. bendine aykırılığın cezası ise dört yıldan yedi yıla kadar hapis şeklinde düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

Ankara Defterdarlığı. **B.07.4.DEF.0.06.14/32003 sayılı özelge**. Ankara Baki, Birdoğan(2000). “Yeni Ekonomilerin Güncel Ve İş Hayatına Etkileri”, **Muğla Üniversitesi SBE Dergisi**. 1, (Güz 2000)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (30.03.2005). **Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Tasarısı Taslağı : Madde 3**, s.1, [çevrimiçi erişim: www.bddk.org.tr]

Bilişim Suçları Çalışma Grubu. **Bilişim Suçları Çalışma Grubu Raporu**. [çevrimiçi erişim : www.zonguldak.pol.tr/ekler/RAPOR1.pdf] [erişim tarihi: 21 Kasım 2009].

Bilişim Suçları ve Adli Bilişim, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. [çevrimiçi erişim : <http://www.sec88.com/2008Raporu/107-114.pdf>] [erişim tarihi: 21 Kasım 2009].

Danıştay 3. Daire(07.06.2005). **E. 2004/2382, K. 2005/1403 sayılı Kararı**.

Danıştay 4. Daire(11.10.2005). **E. 2005/432, K. 2005/1723 sayılı Kararı**.

Engin Akın(2005). “Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu” **Yaklaşım Dergisi**, 145, (2005)

Enis Karaaslan...[ve öte.] “OWASP İlk 10 En Kritik 10 Web Uygulaması Güvenlik Zayıflıkları 2007 Güncellemesi”, [çevrimiçi erişim : www.csirt.ulakbim.gov.tr/dokumanlar/Ceviri_OWASP.pdf,] [erişim tarihi: 21 Kasım 2009].

Erdal Yılmaz, “POS Cihazlarına Çapraz denetim Uyarısı” <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Duyurular/Duyurular.aspx>, [erişim tarihi: 21 Kasım 2009]

Fatih Gündüz(2007). “Kredi Kartı İle Yapılan Satışların Vergi İncelemesi Açısından Değerlendirilmesi, **Yaklaşım Dergisi**. (Ağustos 2007) <http://www.resmigazete.gov.tr/> 29.07.1998 tarih ve 23417 mükerrer sayılı Resmi Gazete.

Hüsamettin Başkaya ve Semih Dokurer, “Türkiye’de Bilişim Suçları”, www.dokurer.net/files/documents/Bilisim_Suclari_99.pdf, [erişim tarihi: 21 Kasım 2009]

Identity Thieves Often Lurk Close to Home, New Study Finds, <http://www.acfe.com/about/press-release.asp?copy=06-21-2007>, [erişim tarihi: 21 Kasım 2009].

OWAPS Türkiye, E-Ticaret Ödemesi Yapma, www.csirt.ulakbim.gov.tr/dokumanlar/Ceviri_OWASP.pdf, [erişim tarihi: 21 Kasım 2009].

Özgür Özkan(2007). “Türkiye’de Kredi Kartlarının Tarihsel Gelişimi ve POS işlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Raporu Dergisi**. (Mayıs 2007)

Özgür Özkan(2007). Türkiye’de Kredi Kartlarının Tarihsel Gelişimi ve POS işlemlerinin Muhasebeleştirilmesi, **Vergi Raporu Dergisi**. (Mayıs 2007)

Pano (1997). “Kredi Kartlarının Tarihçesi” Sayı.2 [y.y.] : Bankalararası Kart Merkezi Yayınları.

Sakıp Şeker (2009). “Muhasebe Hilesi Üzerine”. **Yaklaşım Dergisi**. 196 (Nisan 2009)

Serhat Koç. “Phishing ile Kredi Kartı Bilgisi Hırsızlığı ve TCK’deki Yansıması”, <http://hukukcu.com/modules/smartsection/makepdf.php?itemid=285>, [erişim tarihi: 21 Kasım 2009].

Şentürk, Beren (21 Kasım 2009). “Phising: İnternetteki Büyük Tehlike” [çevrimiçi erişim : <http://hukukcu.com/modules/smartsection/makepdf.php?itemid=175>]

Şükrü Kızılot. Vergi Usul Kanunu ve Uygulaması : Cilt:10. Ankara : Yaklaşım Yayınları

Veli Özer Özbek(2007). “Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Sucu (TCK m.245)“, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 9, Özel Sayı (2007)

Yılmaz Eyyüp(2000). **Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri**. İstanbul : Türkmen Kitabevi

Zeki Yanık ve Fevzi Serkan Özdemir (2005). “Kredi Kartları İle Yapılan Mal ve Hizmet Satışı İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Ayrıtlıkların Muhasebe Kuramı Çerçevesinde Analizi-I” **Yaklaşım Dergisi**. 155 (Kasım 2005)